

Bài 2

MỘT SỐ PHƯƠNG PHÁP BIỂU HIỆN CÁC ĐỐI TƯỢNG ĐỊA LÍ TRÊN BẢN ĐỒ

I – MỤC TIÊU BÀI HỌC

Sau bài học, HS cần :

1. Về kiến thức

Hiểu rõ mỗi một phương pháp đều có thể biểu hiện được một số đối tượng địa lí nhất định trên bản đồ với những đặc tính của nó.

Để đọc được bản đồ địa lí, trước hết phải tìm hiểu bảng chú giải của bản đồ.

2. Về kĩ năng

Qua các kí hiệu của bản đồ, HS nhận biết được các đối tượng địa lí thể hiện ở từng phương pháp.

II – THIẾT BỊ DẠY HỌC

– Phương án 1 : Chọn trong số bản đồ treo tường Việt Nam (hoặc bản đồ các nước) của nhà trường để có được một vài bản đồ thể hiện tương đối đầy đủ các phương pháp biểu hiện trong bài.

– Phương án 2 : Vẽ phóng to các lược đồ trong SGK.

– Phương án 3 : Kết hợp cả 2 phương án.

– Phương án 4 : Hướng dẫn HS sử dụng Atlát địa lí tự nhiên Việt Nam.

III – MỘT SỐ ĐIỂM CẦN LƯU Ý

1. Về nội dung

Chủ yếu cho HS nhận biết được mỗi một phương pháp chỉ có khả năng biểu hiện được một số đối tượng địa lí nhất định trên bản đồ. Mặt khác, mỗi đối tượng tùy theo yêu cầu khác nhau của đối tượng người ta lại dùng các phương pháp khác nhau.

2. Về phương pháp

Sau khi ghi tên của phương pháp biểu hiện, GV nên treo những bản đồ thể hiện các kí hiệu có liên quan đến phương pháp đã nêu, từ đó đặt các câu hỏi yêu cầu HS nhớ lại những kiến thức đã được học ở THCS để dẫn đến những kiến thức rộng hơn và sâu hơn.

3. Gợi ý trả lời một số câu hỏi

– Câu hỏi :

Dựa vào hình 2.1, hãy cho biết có các dạng kí hiệu nào ? Đọc tên từng đối tượng được thể hiện bằng các kí hiệu.

Trả lời :

+ Các dạng kí hiệu : hình học, chữ, tượng hình

+ Các nội dung của kí hiệu :

- Sắt, than đá, crôm, kim cương, vàng, nước khoáng, đá quý.
- Apatit, uranium, bôxít, niken, thủy ngân, ăngtimon, môtíp đen.
- Rừng nhiệt đới, cây lúa, hoa quả, trâu, hươu (tuần lộc), bãi cá, nhà máy.

– Câu hỏi :

Dựa vào hình 2.2, hãy chứng minh rằng phương pháp kí hiệu không những cho thấy được tên và vị trí, mà còn thể hiện được cả chất lượng của các đối tượng trên bản đồ.

Trả lời :

+ Thấy được vị trí và các nhà máy nhiệt điện ở Phả Lại, TP Hồ Chí Minh,... các nhà máy thủy điện Hoà Bình, Đa Nhim... ; thấy được các trạm 220 KV, 500 KV...

+ Thấy được các nhà máy thủy điện đã được đưa vào sản xuất và những nhà máy thủy điện đang xây dựng.

– Câu hỏi :

Quan sát hình 2.3, cho biết phương pháp kí hiệu đường chuyển động biểu hiện những chỉ tiêu nào của gió trên lược đồ ?

Trả lời :

+ Thấy được hướng chuyển động của các loại gió và bão.

+ Thấy được tần suất khác nhau của các cơn bão đến nước ta.

+ Thấy được hướng gió và tần suất gió tháng 1 và gió tháng 7 ở một số địa phương.

IV – TIẾN TRÌNH TỔ CHỨC DẠY HỌC

1. Mở bài

GV có thể nêu vấn đề như : Các em đã được biết nhiều kí hiệu (ước hiệu) khác nhau của bản đồ ở các lớp dưới. Nhưng chúng phân loại ra sao ? Được dùng thể hiện các đối tượng địa lí trên bản đồ như thế nào ?

– Câu hỏi :

Quan sát hình 2.4 cho biết các đối tượng địa lí được biểu hiện bằng những phương pháp nào ? Mỗi điểm chấm trên bản đồ ứng với bao nhiêu người ?

Trả lời :

+ Phương pháp kí hiệu : các đô thị... ; phương pháp chấm điểm

+ Mỗi điểm chấm tương ứng với 500.000 người.

2. Tổ chức dạy học

– Ngoài phần nội dung của SGK, GV cần bổ sung để HS hiểu rõ một số vấn đề như :

+ Các kí hiệu biểu hiện trên bản đồ chính là ngôn ngữ của bản đồ.

+ Từng kí hiệu được thể hiện ở mỗi bản đồ là cả một quá trình chọn lọc cho phù hợp với mục đích, yêu cầu và mức độ tỉ lệ mà bản đồ cho phép.

– Ở bài này có những đơn vị kiến thức GV chỉ cần nêu để mục để thông báo ngắn gọn nội dung thể hiện, sau đó hướng dẫn các nhóm HS quan sát lược đồ nhằm phục vụ cho đề mục đã đặt ra và nêu câu hỏi để các nhóm thảo luận.

Ví dụ : GV ghi bảng :

"Phương pháp kí hiệu đường chuyển động" và thông báo : Phương pháp này nhằm biểu hiện lên bản đồ sự di chuyển của các hiện tượng địa lí trên lãnh thổ. Sau đó yêu cầu các nhóm quan sát hình 2.3 và thảo luận, rồi cho biết :

– Hình 2.3 cho biết phương pháp kí hiệu đường chuyển động biểu hiện những nội dung nào của gió và bão trên lược đồ.

– Trên các bản đồ tự nhiên và bản đồ kinh tế – xã hội có các đối tượng địa lí nào được thể hiện bằng phương pháp kí hiệu đường chuyển động ?

3. Củng cố

GV nên nêu các câu hỏi để so sánh sự biểu hiện của một số phương pháp như : so sánh phương pháp kí hiệu với phương pháp kí hiệu đường chuyển động ; so sánh phương pháp kí hiệu với phương pháp bản đồ – biểu đồ.